

ЦВЕТАНА МАНЕВА И ЛЮБОВТА

ОТКЪС ОТ КНИГАТА НА ЯНА БОРИСОВА И ГЕОРГИ ТОШЕВ

Яна: Стигнахме до любовта.

Цветана: Аз имам усещане, че дотук само за нея говорихме.

Яна: И така може да се каже. Има различни форми.

Цветана: Тя е толкова по-голяма от нас, че не съм сигурна дали човешко същество може да я обхване или обясни. Просто понякога ставаме част от нея.

Яна: Ти разгада ли я?

Цветана: Аз? Не. Не мисля, че това е възможно, и това според мен ѝ е най-хубавото.

Яна: Защо?

Цветана: Защото ако разгадаем любовта, какво ще правим след това?

Яна: Не спираме да се опитваме обаче.

Цветана: Ти пишеш на тази тема. Ти трябва да кажеш.

Яна: Аз никога не разбрах какво е, а и не съм сигурна, че искам да знам. Мога само да я следвам и да разказвам за нея. Продължава да ме изненадва.

Цветана: Поне винаги ще има за какво да пишеш. Това не те ли успокоява?

Яна: Писателят никога не може да бъде спокоен. Винаги има нещо вълнуващо, което те вдъхновява, но и непрекъснато ти се струва, че ти се изплъзва.

Цветана: Като любовта.

Яна: Нещо такова. Може би е по-добре никога да не разкрием какво е любовта, защото веднага ще направят лекарство срещу нея. При все че много пъти ни се е искало да има.

Цветана: Защо тогава да няма лекарство?

Яна: Защото ако имаше лек, много от произведенията на изкуството най-вероятно ня-

маше да ги има. И не само те. Не можем да си представим или да обхванем колко неща са направени от любов. Подозирам, че броят им ще е смущаващо голям.

Цветана: Като Тадж Махал например.

Яна: И хубави, и лоши. Разбира се, и много глупости са направени от любов, но се надявам, че те не са по-големият процент. Какво е за теб любов в една връзка?

Цветана: „Тя не изисква, не шуми.“

За мен е абсурд твърдението, че две половинки правели едно цяло. Няма такова нещо. Ако е така, ще се окаже, че ако не си намериш половинката, ти винаги ще останеш недovършен. Което обрича половината човечество на непълноценен живот. Смесът е в това да се съберат две цялости, две завършени личности. Тогава и връзката, и контактът са не само пълноценни, но надградат и развиват всеки един от участниците. Човекът до теб не трябва да те довършва, а трябва заедно двамата да пра-

вите нещо трето, по-голямо и по-смислено от всеки един от вас. Трябва да стават съществени неща. Съществен контакт и взаимоотношения. Трябва да има смисъл, а не просто да се съжителства.

Яна: Какво е съжителство и колко е сложно това?

Цветана: Съжителство и партньорство са различни неща. Само по себе си съжителството е сложна задача, защото ако махнем всичко, с което двама души се справят заедно, и взаимната помощ, то нарушава личното ти пространство и свободата ти. Не бих посегнала на свободата на друг човек, както и не позволявам да се посяга на моята. Също така не трябва да се стига до взаимно отегчение. Важно е да запазим любопитството и интереса си към другия. Това е партньорство. В тази дума има огромна сила. И за живота, и на сцената. Партньорството включва уважение, респект, доверие, любов, грижа и съзнание, че този човек до теб е също толкова важен, колкото си ти. Ако се получи естествено и го има – съ-

Кадрът от филма „Автостоп“, 1972 г.

жителството не би трябвало да е нещо тежко или погубващо. Ако след влюбването любовта ви отведе до това, тя може наистина да продължи безкрайно дълго.

Яна: А бракът?

Цветана: Какво за него?

Яна: Вярваш ли в брака?

Цветана: Бракът е друго нещо и с него много трябва да се внимава. Мисля, че напоследък не е толкова на мода. Основната му и единствена роля е да създава поколение и да се грижи за него. Това има стойност.

Ако има деца, задължително трябва да има обвързване според мен и то е единствено, за да се поделат отговорността за третия човек, когото вие двамата сте решили да създадете, без да го питате. Иначе сам по себе си бракът може и да бъде ужасно преживяване. Може да бъде и смазващ, и потискащ, и много други лоши неща. Пак казвам, проблемът основно е, че ти се отнемат личната свобода и личното пространство. Стават общи с друг човек или в най-лошия случай ти ги отнемат напълно.

Яна: Сега се замислих на български думата „брак“ какви две значения има едновременно.

Цветана: И аз сега чак ги чух. Странно.

Яна: Има ли хубава страна бракът?

Цветана: Разбира се, че би могло да е едно прекрасно, интересно и вълнуващо пътешествие, което може да продължи до края на живота ви. Това е и начин да се научиш да се грижиш истински за друго същество освен за себе си, което е много полезна стъпка в личното емоционално развитие на всеки.

Яна: От колко години сте заедно с Явор?

Цветана: С Явор сме заедно от 1973 г. Значи от около 48 години. А иначе от 44 години сме в брак.

Яна: Каква е рецептата?

Цветана: Да имаш доверие, да даваш свобода, да се опитваш да разбираш различното от теб и да приемеш, че то е право на всеки, да умееш да прощаваш и

Кадрът от филма „Калоян“ с Любомир Димитров, реж. Д. Дяковски, 1963 г.

да творите заедно различен и уникален живот. Явор ми дава всичко това и мисля, че и аз на него. Той е неразделна част от мен.

Цветана: Винаги е приятно, когато се говори за любовта. Това е най-голямото чудо, което векове наред вълнува всички хора. Не знам кой го е измислил. Не можеш да разбереш как се появява, но със сигурност е много болезнено, когато си отива. И в двата случая нищо не можеш да направиш.

Яна: Много е болезнено, когато я има, но е несподелена.

Цветана: Има много нюанси. И за страдание, и за щастие. Ненормално състояние е при всички случаи. Макар че не съм сигурна, че по принцип „нормалното“ е кой знае колко интересно или движещо.

Любовта е болестно състояние. Неслучайно казват „болен от любов“ – само дето няма нито лекарства, нито болници за това заболяване. Любовта може да бъде и движеща сила, и помитаща сила. Когато си влюбен, се живее по-интензивно, на друга скорост, на друга честота. Вълнението е невероятно, това е истинското усещане за щастие, ако всичко е

наред. Когато разбереш, че не е наред, може да те съсипе.

Яна: Може ли да се контролира?

Цветана: Според мен, не. Но може и да може. Аз лично в повечето случаи съм опитвала да се взема в ръце, да не се поддам на чувството.

Яна: Успяваше ли?

Цветана: Не. Имах вътрешен конфликт, който е мъчителен, защото желанието ми да бъде центрирана, да не се разпилявам, което е чисто рационално желание, се сблъскваше с емоционалния копнеж, който е много по-мощен.

Яна: Разум и чувства.

Цветана: Точно така. Разумът ми се стреми към смисленото ми съществуване, а любовта веднага ти дава други варианти за смисъл, които ти се струват къде-къде по-примамливи. Любовта може да е муза, но може да се окаже и голяма фантазйорка.

Яна: Коя част от любовта те е плашила най-много?

Цветана: Да не станеш зависим. Сложно е, силно е, теглите. То е като наркотик.

Яна: Има ли разлика или етапи при любовта? Например между влюбването в началото и чувството, което идва след това?

Цветана: Влюбването е най-налудничавият етап. От моя гледна точка е изключително противоречиво: хем изпитваш неистово желание и копнеж по друг човек, хем искаш да се запазиш. Поне при мен е било така. Това, разбира се, важи съвсем в началото, докато все още смяташ, че нещо зависи от теб и можеш да го контролираш. Но няма нищо друго, равно по сила на влюбването. То е такава мощ, че ако те застигне, колкото и да се съпротивляваш, в един момент се пускаш по вятъра на тази буря.

Яна: В контекста на любовта помъдрява ли човек с годините?

Цветана: Не. Когато се появи, винаги е изненадваща, а ако е силна, винаги е като за първи път. Ако дойде и продължи достатъчно дълго, особено ако е с години, започва да включва други показатели на заболяването. Започваш да формираш у себе си нови, непознати черти на характера като всеотдайност или преданост например. Променят се изискванията ти към влюбването. В идеалния вариант ти самият се променяш. Не може да си постоянно влюбен, както в началото. От това трябва да се излезе, в противен случай направо се побъркваш.

Яна: Какво друго трябва да пребориш в себе си?

Цветана: Трябва да приемеш човека, който е обект на любовта ти, такъв, какъвто е. В никакъв случай да не се опитваш да го променяш. Това също изисква усилие. Това е същинската

любов. Да не се втурваш и да искаш да влезеш изцяло в неговото пространство, за да не повториш тази почти антична трагедия между Лора и Яворов. Ако връзката ви е вярна и смислена, той сам ще започне да се променя заради теб и ти заради него, но това ще става незабелязано, естествено, без насилие.

Яна: Коя е най-важната дума в това упражнение?

Цветана: Доверието е изключително важно във всеки аспект на тази дума. За да получиш доверие е нужно първо ти да се довериш и да не пропускат всеки случай да го показваш. Да го доказваш. Някак си доверието се заслужава, няма друг път към него.

Яна: Всички ли еднакво преживяват любовта?

Цветана: Има хора, на които това не им се е случвало. Има хора, които не са способни да обичат и никога не са се влюбвали, и за мен това е голямо нещастие. И най-вероятно чо-

векът, който не изпитва любов, не го осъзнава, защото просто не знае какво е.

Яна: Какво ли изпитват тези хора?

Цветана: Нямам никаква представа какво има в душите им. Но ако не си преживял любовта поне веднъж, ми се струва, че няма как да познаваш живота в цялата му пъстрота и същност. Струва ми се, че това няма да е напълно смислено и пълноценно живеене. Дори и болката при любовта е жизнено необходима.

Яна: За какво?

Цветана: За да не си позволяваш да нараняваш друг по същия начин. Да се научиш ти да не нараняваш и да разбираш, когатонякойстрада.

Цветана: Но да се върнем на любовта. В пика си енергията, която обладава влюбеният човек, е невероятна. С нищо не може да се сравни. Тя е специална енергия, не можеш сам да

Свнукаси Петър

я събереш, не може да се симулира или да ти се случи благодарение на твои усилия. Затова е необяснима. Не можеш и да си спомниш точния момент, в който те връхлита.

Тя не се задава, тя те връхлита. Тя не пълзи, тя не идва, тя е като скален отломък, който се стоварва. Бум. Не знам кой може да я озаптява. Не съм сигурна. Опитвала съм, предполагам, че всички са опитвали, но без резултат. Как се спира буря?

Спомням си много ясно как се появи Явор. Аз говорех по телефона във фойето на ВИТИЗ. Беше зима. Тогава той беше студент последен курс. Влезе отвън. Аз продължавах да си говоря. Той се наведе, целуна ме по бузата. Беше много усмихнат и ухаеше на чистота. Бях го срещала и преди, знаех кой е, но толкова близо никога не се бяхме приближавали. Нямах никакво време да разсъждавам в този момент. Усетих аромат, дъх, който като че ли ме омагьоса.

Яна: След това видяхте ли се?

Цветана: Дълго време не.

Яна: Ти мислеше ли си за него?

Цветана: Да.

Яна: Не го ли потърси?

Цветана: Не. Той ме намери.

Яна: Разкажи ми.

Цветана: След време, снимах с Бинка Желязкова. Бяхме в Киноцентъра, в един павилион. Спомням си, че бях качена на някаква платформа, по-висока. Виждах всичко от високо. Видях го как се появи. Беше дошъл до Киноцентъра и влезе при нас на снимките. Приблужи се до платформата и протегна ръце към мен. Аз застанах на ръба и също протегнах своите. Явор ме хвана и ме свали от подиума. Пулсът ми полудя, замаях се, разтреперих се, ето на това се казва „да ти омекнат коленете“.

За този момент говоря. Идва от никъде. Беше като вятър. Вятър, който те поема и... край. Какво да го мисля?! В такива случаи не се мисли, то ако се размислиш, може и да не ти се случи.

Яна: Какво помниш най-ясно?

Цветана: Погледът му. Абсо-

Фотография Студио МЕМ,
проект на списание „Едно“

лютно не забравим. Всъщност бях го запомнила от финалния кадър на филма „Игрек 17“. Оттам си спомнях очите му.

Сега вече не ме гледа по този начин, естествено, и слава Богу! Би било ненормално след толкова години гледане. Много вярвам на човешкия поглед, на очите. Има хора, които, когато ти говорят, не те гледат. Аз обичам да се гледаме в очите. На това вярвам, през това разбирам неизреченото, тогава съм сигурна, че това, което ми се случва, е истинско. Тогава Явор ме гледаше в очите. И продължаваме да го правим и двамата и до днес.

Ние не сме две половини на едно цяло. Ние с него сме две цялости, които не могат една без друга, но всяка си има собствената пълнота и смисъл. Явор и аз, след 50 години заедно, мисля, че няма нужда от формулировки какво сме един за друг и дали можем един без друг. Мисля, че отговорът е кристално ясен. 🌟

С Явор Милушев в „Двама на люлката“,
реж. Л. Гройс